

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ У ШКОЛАХ РМ

Сергій ВІТЯЗЬ, студент Факультету Словесності,
Бельцький державний університет імені Алеку Руссо
Науковий керівник: **Марина ГЕЛЕТЮК**, асист. унів.

Rezumat: *Lucrarea oferă concepte despre tehnologiile informaționale și comunicaționale, dezvăluie esența acestora și fezabilitatea utilizării în predarea în școlile cu studiul limbii și literaturii ucrainene. Ea dezvăluie metodele și regulările de utilizare TIC-ului în instituțiile de învățământ: scopul, avantajele și varietatea metodelor TIC.*

Cuvinte-cheie: *metode de informare și comunicare, limba și literatura ucraineană, metode și forme de lucru, forme interactive de lucru, platforme online.*

За умов розвитку інноваційних технологій підвищуються й вимоги до викладача, який має можливість актуалізувати свою діяльність у школі за допомогою гаджетів, так звичних для сучасного учня. Модернізація інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ) відкриває в навчанні широкі можливості – якість змісту поліпшується, а завдяки впровадженню інноваційних методів і прийомів підвищується рівень сприйняття інформації учнями.

Історія розвитку шкільної методики засвідчує послідовність у впровадженні нових інформаційних технологій по мірі їх відкриття. «Так, 60-70-і рр. ХХ ст. співвідносилися із використанням технічних засобів навчання (діафільми, діапозитиви, навчальні кінофільми, звукові посібники, навчальні телепрограми), 80-ті рр. – комп’ютерного обладнання та програмного забезпечення, нині – мультимедійного арсеналу та інформаційних джерел електронного простору» [5, с. 1].

Раптове прискорення в розвитку та в упровадженні інформаційно-комунікаційних технологій було зумовлено подіями 2020 року, коли весь світ відчув пандемію COVID-19. За короткий час всі освітні заклади перейшли на дистанційне навчання, основою якого стало використання ІКТ. При фізичній відсутності учнів та вчителя в аудиторії класичні методи виявились недостатньо ефективними. Викладачі змушені були за короткий час освоїти якомога більше інформаційних технологій для успішного проведення онлайн-уроків, для підвищення мотивації та зосередження уваги учнів. Сьогодні нові інформаційно-комунікаційні технології міцно вкоренилися в повсякденну діяльність кожного учителя, використовуються і в традиційних умовах навчання.

Мета роботи: дослідити використання інформаційно-комунікаційних технологій в школах Республіки Молдова з вивченням української мови та літератури.

Наші завдання:

1. Здійснити огляд теоретичних джерел щодо використання ІКТ на уроках української мови та літератури.
2. Провести опитування в школах з вивченням української мови та літератури на півночі Молдови.
3. Проаналізувати отримані результати, виявити закономірності та причини використання найуживаніших та найменш уживаних інформаційно-комунікаційних технологій.

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій не нова. Її розглядали Т. Бабійчук, Г. Бійчук, Л. Назаренко, О. Ісаєва, В. Оліфіренко, Г. Токмань, В. Уліщенко, В. Шуляр, Т. Яценко та ін.

У вивченні української мови та літератури ціль ІКТ розуміють як базу наочного матеріалу, тобто джерело знань, форматора нових компетенцій учнів в області комунікації, наслідком чого є зміна процесу розуміння матеріалів з української мови та літератури як продукту роботи учнів.

В. Шуляр класифікує уроки української мови та літератури з використанням ІКТ *«за домінуючим методом або видом діяльності в системі літературно-мистецької освіти учнів»* на:

- *адаптовано-новаційні*, до яких належать лекції, семінари, лабораторні, проекти, дослідницькі роботи.
- *модифіковано-інноваційні*, до яких належать інтернет-урок та інклюзивно-дистанційний крок [4, сс. 328-329].

Г. Токмань у праці «Методика навчання української літератури в середній школі» пише, що правильно було б укласти медіатеку, яка представляє собою цифровий збірник матеріалів [3, сс. 290-292].

За словами вчених-методистів, такі мультимедійні засоби як текст, зображення, анімація із звуковим супроводом більш ефективні у передачі навчальної інформації за допомогою ІКТ, ніж класична технологія викладання.

Висувалась також пропозиція про ознайомлення з художнім твором через аматорські інсценізації або кіно. Зокрема вона була аргументована в дослідженнях Т. Бабійчук. Ця думка простежується й у С. Жили, який говорить про внесок кіномистецтва у виховання та його вплив на учнів. Науковець аргументує свою позицію словами: *«сприймання і переробка інформації, одержуваної від фільму, здійснюється на більш високому рівні психічної активності, а це сприяє глибшому і повнішому засвоєнню матеріалу»* [2, с. 55].

Як зазначає Т. Яценко, у сучасному шкільному літературному навчанні активно практикуються: мультимедійні лекції, мультимедійні презентації, слайд-шоу, віртуальні екскурсії, веб-квести (рольові комп'ютерні ігри), інтернет-конференції (вебінари), інтернет-дискурси, кейс-метод, комп'ютерна діагностика знань (мультимедійні літературні диктанти, тестування, плікери, фанфіки тощо), створюються мультимедійні проекти, електронні портфоліо, рекламні ролики, мікрофільми, мультфіль-

ми, відеоролики за мотивами художніх творів (буктрейлери), використовуються відео- та аудіоматеріали (відеокліпи, аудіокниги), телевізійні програми, електронні підручники, посібники, енциклопедії тощо [5, с. 4].

У порівнянні з традиційними лекціями лекції з використанням ІКТ мають такі переваги:

1. Посилення уваги учнів та утримання її, чітка структура і лаконічний виклад інформації, що полегшує сприйняття;
2. Гіпертекстуальність як можливість отримати додаткову інформацію тут і зараз;
3. Схематичне представлення великого обсягу матеріалу у вигляді таблиць чи діаграм;
4. Підвищення уваги аудиторії завдяки використанню зорових та слухових ефектів, таких як анімація або звуковий супровід, що сприяє кращому засвоєнню інформації;
5. Можливість ділитися лекцією на далекі відстані за короткий час через мережі з метою ознайомлення і підготовки.

Таким чином, використання ІКТ ресурсів на заняттях з української мови та літератури кращим чином впливає на сприйняття її учнями та засвоєнні інформації.

Безперечно, запровадження інформаційно-комунікаційних технологій має позитивні сторони: робить урок цікавішим, пізнавальним і легшим для засвоєння, дає можливість ввести різні види навчальної діяльності, але слід усвідомлювати, що надмірне використання ІКТ приводить до втрати уваги учнів. В наш час цифровий світ постає для школяра місцем розваг та відпочинку, а тому мультимедійна ресурси можуть прирівнюватись до кумедних відеороликів, не спрямованих на донесення інформації. Важливо нормувати використання ІКТ та класичні методи і форми роботи в класі, які розвивають критичне мислення, логіку, пам'ять та мовлення. Частою помилкою є використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме наочності у вигляді презентацій, як єдиного способу утримання уваги аудиторії та заохочення до вивчення предмету. Така стратегія проводить до зростання запитів учнівської уваги та її розбещення, і, в підсумку, зникнення інтересу до предмета через неспроможність вчителя знову чимось зацікавити і підняття порогу звернення уваги до неможливого рівня і відносно інших предметів.

Нами було проведено опитування серед викладачів у школах Республіки Молдова з вивченням української мови як рідної з метою виявити причини, умови та результати використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному закладі. Ці дані дозволять проаналізувати та сформулювати цілісну картину взаємодії викладачів та учнів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Для отримання даних було розроблено питальник, до складу якого входять 15 питань [1]. Частина з них спрямована на ідентифікацію рес-

пондентів: вік, досвід роботи вчителем, рівень освіти, наявність кваліфікаційної категорії тощо. Для визначення причин, умов та результатів використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках викладачам було сформульовано такі запитання:

- Чим Вас приваблює використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках?
- Як Ви використовуєте інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності?
- Які інформаційно-комунікаційні технології активно використовуєте в роботі?
- Дайте оцінку результатам, яких Ви досягли на уроках із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій?

Питальник було сформовано на базі платформи Google Forms та надіслано викладачам на персональну e-mail адресу.

В опитуванні взяли участь 16 респондентів. Згідно з результатами опитування значна кількість анкетованих володіє досвідом роботи понад 20 років (62,5%), від 10 до 20 років досвіду у 12,5%. Відсоток викладачів з досвідом до 5 років складає 25% від загальної кількості, що рівнозначно віковій категорії «до 35 років». Основний викладацький склад входить в категорію «від 35 до 65 років» (75%).

Більшість респондентів має вищу фахову професійну освіту (62,5%), 12,5% має вищу педагогічну освіту – магістратуру, і такий ж відсоток респондентів має середню професійну педагогічну освіту.

56,3% опитаних вказали, що основною перевагою використання ІКТ є підвищення зацікавленості дітей у процесі навчання. 25% зауважили, що використання інформаційно-комунікаційних технологій підвищує ефективність роботи.

Проаналізувавши отримані відповіді (Діаграма 1), можна стверджувати, що провідною ціллю у використанні ІКТ ресурсів є мотивація дітей до навчання.

Чим Вас приваблює використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках?

16 ответов

Діаграма 1. «Чим Вас приваблює використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках?»

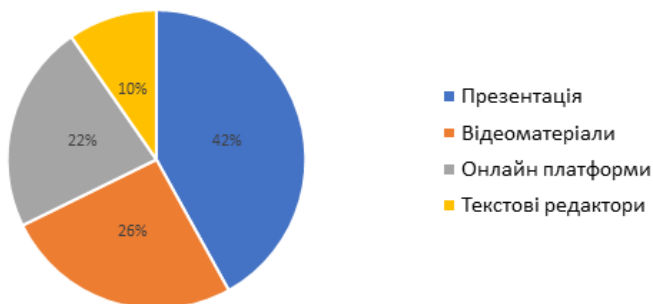
Згідно з результатами опитування інформаційно-комунікаційні технології використовуються на уроках для пояснення та/або повторення (узагальнення) матеріалу (мультимедійна презентація) і під час підготовки до уроку (відбір навчального матеріалу: картки, завдання, тексти; електронних освітніх ресурсів) (Діаграма 2). Це свідчить про те, що інформаційно-комунікаційні технології використовуються на уроках різного типу та про доцільність використання ІКТ на уроках «формування здібностей добування знань» завдяки тому, що за допомогою яскравих ілюстрацій, відеороликів та звукового супроводу легше утримати увагу учнів, та на уроках закріплення матеріалів, що дає змогу зацікавити кожного до роботи чи то індивідуально, чи то в групі та отримати кращі результати від навчання.

Діаграма 2. «Як Ви використовуєте інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності?»

Багато можливостей для закріплення матеріалу дають онлайн платформи з інтерактивною формою роботи.

Домінантною серед інформаційно-комунікаційних технологій є презентація (Діаграма 3), яка складається на різних платформах: Microsoft PowerPoint, Canva, Google Presentation (одна з Google платформ). Презентація може включати в себе: відеоматеріали, інтерактивну роботу, схеми та діаграми тощо.

Діаграма 3. «Які інформаційно-комунікаційні технології активно використовуєте в роботі?»

Таким чином презентація стає найбільш зручною формою ІКТ, яка дає змогу для використання різноманітних методів наочності. Використовуються також і відео матеріали з платформи YouTube та інших сайтів, наприклад медіатека educatieonline.md, створена спеціально для використання в школах РМ. Відеоматеріали дають змогу забарвити урок, додавши ще одного спікера, але значним мінусом є складності у пошуку роликів до необхідної теми, які б відповідали шкільним нормам. Слід зазначити, що зручними у використанні і корисними є онлайн платформи, до яких входять Google-платформи (Google Forms, Google Classroom, Jamboard та ін.) та «ЯКласс» платформа. Їх використання значно полегшує роботу завдяки готовим шаблонам під більшість задач, що економить час для підготовки уроку. Робота з Google Forms, наприклад, дозволяє одразу отримати статистичні данні у вигляді діаграм та підсумкової таблиці з відповідями у форматі Excel. Google Classroom дозволяє створювати класи за предметами, завантажувати теоретичний та практичний матеріал для зручного користування учнями, виставляти оцінки одразу на платформі. Google Jamboard представляє собою інтерактивну дошку, якою можуть користуватись всі учні класу в реальному часі. Microsoft Word та Excel дають можливість створювати схеми та діаграми та редагувати їх, додавати коментарі під час перевірки завдань тощо.

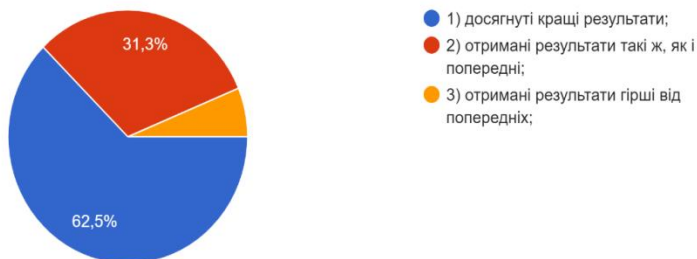
Але такі форми не користуються великою популярністю як наочність через те, що з ними потрібно працювати системно, це є проблемним для більшості викладачів, недостатньо обізнаних з функціями та можливостями цих редакторів.

Ще однією формою використання ІКТ є соціальні мережі, які виступають у ролі зв'язку між викладачами та учнями. В месенджерах (обмінники повідомленнями) створюються бесіди, членами яких є учні класу та викладач. Новою формою є створення вчителями тематичних блогів у соціальних мережах, за якими учні слідкують, що в сучасних реаліях, коли соціальні мережі набувають все більшої популярності, дає змогу позитивно вплинути на процес навчання та виховання.

Більшістю викладачів використання ІКТ визнане гарним методом для досягнення кращих результатів у навчанні (Діаграма 4). Близько 30% вважають, що ніякого, як позитивного, так і негативного впливу не дає. Лише 6,2% викладачів помітили погіршення результатів в порівнянні з традиційними уроками.

Таким чином, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, зокрема на уроках української мови та літератури є актуальною проблемою сучасної шкільної освіти. Доцільне вживання ІКТ дає змогу вчителю зробити урок яскравішим та привабливішим. Діагностика мотивації навчальної діяльності та рівня комфортності

на уроках довела, що найбільший інтерес у дітей викликають уроки, на яких використовуються ІКТ.

Діаграма 4. «Оцініть результати, досягнуті Вами на уроках із застосуванням ІКТ»

Аналіз проведеного опитування дозволяє дійти висновку, що використання ІКТ допомагає:

1. Активізувати навчальну діяльність;
2. Проводити уроки на високому рівні;
3. Рационально організувати навчальний процес та підвищити ефективність уроку;
4. Підвищити обсяг виконаної на уроці роботи;
5. Підвищити якість отриманих знань та покращити результати навчання;
6. Удосконалити методи для контролю знань;
7. Полегшити процес підготовки вчителя до уроків.

Бібліографія:

1. ВІТЯЗЬ С. Питальник для дидактичних кадрів шкіл з викладанням українознавчих дисциплін півночі Молдови. <https://forms.gle/qmRuMiLkDthyV8nq7>
2. ЖИЛА С. О. Кіномистецтво на уроках літератури // Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – № 1. – С. 55-58.
3. ТОКМАНЬ Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підруч. – Київ: ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.
4. ШУЛЯР В. І. Сучасний урок української літератури: монографія. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 553 с.
5. ЯЦЕНКО Т. О. Інформаційно-комунікаційні технології в системі шкільної літературної освіти: теоретико-методичний огляд // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 140. – С. 276-279.